

**Методичні матеріали щодо забезпечення
самостійної роботи студентів
з дисципліни**

«Міжнародне інформаційне право»

(для бакалаврів)

МАУП

Підготовлено професором кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Мацко А.С. та доцентом кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Кісілевич-Чорнойван О.М.

Затверджено на кафедрі міжнародного права та порівняльного правознавства (протокол №8 від 21.04.2016 р.)

Схвалено Вченою радою Інституту права Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол №4/1 від 29.04.2016 р.)

Мацко А.С., Кісілевич-Чорнойван О.М. Методичні матеріали щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Міжнародне інформаційне право” (для бакалаврів).— К.: МАУП, 2016

Методичні матеріали щодо забезпечення самостійної роботи студентів містять пояснювальну записку, питання, винесені на самостійний розгляд із курсу “Міжнародне інформаційне право”, тематику рефератів до кожної теми, а також список літератури.

МАУП

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Останні роки в усьому світі відбувається бурхливий розвиток інформаційних технологій і у зв'язку з цим постає ціла низка питань, які потребують свого нагального вирішення. Ці питання пов'язані з правовим забезпеченням регулювання утворення, пошуку, поширення та споживання інформації як на національному, так і на міжнародному рівнях, а особливо у сфері захисту прав людини в інформаційній сфері. Крім того, виникають певні питання по збалансованому врегулюванню діяльності ЗМІ, захисту конфіденційної та таємної інформації, що в останній час є дуже актуальним.

В останні десятиріччя вже не виникає сумнівів у необхідності комплексного врегулювання міжнародної інформаційної сфери, а у зв'язку з цим і щодо активного формування міжнародного інформаційного права як комплексної галузі.

Метою самостійної роботи з навчальної дисципліни "Міжнародне інформаційне право" є:

- поглиблення теоретичних знань із дисципліни "Міжнародне інформаційне право", отриманих на лекціях;
- сприяння засвоєнню в повному обсязі навчальної програми та формуванню самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості;
- забезпечення активної творчої роботи студентів з опрацювання та аналізу рекомендованої літератури;
- вироблення у студентів умінь використовувати отримані знання на практиці;
- сприяння формуванню вмінь студентів щодо проведення наукових досліджень із проблем пошуку, переробки, передачі та отримання інформації на міжнародному рівні;
- поглиблення знань студентів у галузі Міжнародного публічного права, Міжнародного приватного права, Теорії держави і права, Конституційного права України, Конституційного права зарубіжних країн, Філософії права;

- формування вміння студентів здійснювати аналіз універсальних та регіональних міжнародно-правових актів в області регулювання міжнародної інформаційної сфери;
- сприяння формуванню аналітичного мислення у студентів;
- вироблення у студентів вмінь щодо виявлення новел у теорії й практиці міжнародно-правової та національної регламентації інформаційної сфери;
- формування уявлення студентів про загальні тенденції щодо стану забезпечення прав особи в інформаційній сфері.

Завдання самостійної роботи з навчальної дисципліни "Міжнародне інформаційне право" полягає у:

- засвоєння та поглиблення знань із дисципліни "Міжнародне інформаційне право"
- засвоєння умінь та навичок з аналізу універсальних та регіональних міжнародно-правових актів в області регулювання міжнародної інформаційної сфери;
- засвоєння умінь студентів щодо проведення наукових досліджень із проблем пошуку, переробки, передачі та отримання інформації на міжнародному рівні;
- закріплення та систематизація здобутих знань, їх застосування при виконанні практичних завдань та творчих робіт, а також виявлення прогалин у системі знань із предмета.

З урахуванням змісту, цілей та завдань, що вирішуються в процесі виконання самостійної роботи студентів з дисципліни "Міжнародне інформаційне право" можна виділити наступні основні види самостійної роботи:

- самостійна робота, що забезпечує підготовку до поточних аудиторних занять;
- пошуково - аналітична робота;

Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення конкретної навчальної

дисципліни: підручник, навчальні та методичні посібники, методичні матеріали для самостійної роботи студентів, конспект лекцій, практикум тощо.

ФОРМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

дисципліни

«Міжнародне інформаційне право»

Види та форми самостійної роботи студентів	Форми контролю та звітності
<i>I. Підготовка до поточних аудиторних занять</i>	
1.1. Опрацювання прослуханого лекційного матеріалу, вивчення обов'язкової та додаткової літератури	1.1. Активна участь в різних видах аудиторних занять
1.2. Вивчення окремих тем або питань, що передбаченні для самостійного опрацювання	1.2. Перевірка правильності виконання завдань
1.3. Виконання домашніх завдань	1.3. Перевірка правильності виконання завдань
1.4. Виконання та письмове оформлення задач та інших робіт	1.4. Перевірка правильності виконання завдань на аудиторних заняттях
1.5. Підготовка до семінарських, практичних (лабораторних) занять	1.5. Активна участь у семінарських, практичних (лабораторних) заняттях
1.6. Підготовка до модульного контролю та інших форм поточного контролю	1.6. Написання контрольної роботи, тестування та ін.
<i>II Пошуково-аналітична робота</i>	
2.1. Пошук та огляд літературних джерел за заданою проблематикою	2.1. Розгляд підготовлених матеріалів під час аудиторних занять
2.2. Написання реферату чи доповіді за заданою проблематикою	2.2. Обговорення (захист) реферату під час аудиторних занять
2.3. Аналітичний розгляд наукової публікації	2.3. Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять
2.4. Аналіз конкретної виробничої ситуації, підготовка до ситуаційних вправ	2.4. Розгляд підготовлених матеріалів, участь у діловій грі, ситуаційних вправах та ін.

Вивчення питань, винесених на самостійний розгляд, повинно проходити в терміни між лекціями та семінарами з даних тем. На кожному семінарському занятті проводиться перевірка вивчення студентами тем, даних на самостійне опрацювання, що передбачає проведення усного опитування, перевірки рефератів по заданим темам, внесення питань, винесених на самостійне

опрацювання, в перелік питань рефератів. Готуючись до виступу на семінарі студентам пропонується скласти план або тези виступу, якими можна користуватися під час виступу.

Пошук та огляд літературних джерел за заданою проблематикою проходить під керівництвом викладача, який вказує студенту, де можна знайти відповідну літературу (нормативні джерела, підручники, монографії статті тощо,) та консультує студента з приводу аналізу різних видів літературних джерел, допомагає зробити аналітичний розгляд наукових публікацій.

Самостійна підготовка до модульного контролю та інших форм поточного контролю передбачає :

1. Опрацювання конспектів лекцій, із питань, які винесені на модульний та поточний контроль.
2. Опрацювання спеціальної юридичної літератури та підручників по темах, винесених на мачульний та поточний контроль.

Підготовка до контрольної роботи повинна проходити протягом часу, відведеного навчальним розкладом, до відповідного семінарського заняття, на якому відбудеться модульний контроль знань.

Вивчення засад регулювання міжнародних інформаційних відносин передбачає підготовку студентами рефератів по темах, які вказуються у планах семінарських занять. При підготовці рефератів студенти використовують як основну так і додаткову літературу, проводять власний аналіз та реферування літературних джерел. Реферати заслуховуються та обговорюються на семінарських заняттях, кращі з них можуть бути рекомендовані на розгляд у наукових студентських гуртках, конференціях.

Найбільш поширеною формою усного оприлюднення результатів пошуково-аналітичної роботи студентів є доповідь та повідомлення. Доповідь — документ, у якому викладаються певні питання, даються висновки, пропозиції. Вона призначена для усного (публічного) прочитання та обговорення. Вибір способу підготовки доповіді залежить від змісту матеріалу

та завдань семінарського заняття. Обсяг доповіді становить 4— 8 сторінок. Якщо доповідь складається з 4-6 сторінок, вона називається повідомленням.

Перед написанням реферату студент повинен міжнародні та національні правові акти, та обов'язкову й додаткову літературу по темі. Обсяг реферату складає 10-15 сторінок. Його структура: вступ (1-2 стор.), основна частина (8-10 стор.), висновки (1-2 стор.); перелік використаних джерел. Реферат виконується на білому папері формату А4 .При підготовці реферату студенти проводять власний аналіз та реферування літературних джерел. Реферати заслуховуються та обговорюються на семінарських заняттях, кращі з них можуть бути рекомендовані на розгляд у наукових студентських гуртках, конференціях.

Якщо студент не підготувався до семінару або пропустив його, він повинен відпрацювати відповідну тему у викладача, який веде семінарські заняття у групі. Відпрацювання може проходити в одній з наступних форм :

- усна – студент повинен відповісти на питання, винесені на відповідне семінарське заняття, які задає йому викладач;
- доповідь – студент готує доповідь за заданою йому викладачем темою по відповідному семінарському заняттю;
- реферат – за погодженням з викладачем студент готує реферат із відповідної теми семінарського заняття.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

дисципліни

«МІЖНАРОДНЕ ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО»

№ п/п	Назва змістового модуля і теми
------------------	---------------------------------------

I	<p align="center"><i>Змістовий модуль 1. Поняття та основні категорії міжнародного інформаційного права</i></p>
	<p>Тема 1. Поняття міжнародного інформаційного права.</p> <p>Тема 2. Встановлення нового інформаційного порядку.</p> <p>Тема 3. Міжнародно-правове регулювання інформаційного суспільства.</p> <p>Тема 4. Діяльність міжнародних організацій в міжнародній інформаційній сфері.</p> <p>Тема 5. Міжнародні стандарти відносно доступу, користування та поширення інформації.</p>
II	<p align="center"><i>Змістовий модуль 2. Міжнародно-правове регулювання обігу окремих видів інформації та інформаційна безпека</i></p>
	<p>Тема 6. Міжнародно-правовий захист особистих даних.</p> <p>Тема 7. Міжнародні стандарти доступу населення до екологічної інформації.</p> <p>Тема 8. Інформаційна безпека та міжнародне інформаційне право.</p> <p>Тема 9. Інтернет та проблеми його правового регулювання.</p> <p>Тема 10. Міжнародне регулювання супутникового теле- та радіомовлення.</p>
	<p><i>Разом годин: 120</i></p>

Зміст самостійної роботи з

дисципліни

«Міжнародне інформаційне право»

Змістовий модуль 1.

Поняття та основні категорії міжнародного інформаційного права

Тема 1. Поняття міжнародного інформаційного права

1. Класифікація інформації.
2. Історія розвитку міжнародного інформаційного права.

3. Джерела міжнародного інформаційного права.
4. Держави як суб'єкти МІП.
5. Транснаціональні інформаційні агентства як суб'єкти МІП

Питання для самоконтролю:

1. Що означає термін “комерційна таємниця” ?
2. Що означає термін “статистична інформація” ?
3. Які етапи розвитку міжнародного інформаційного права ви знаєте ?
4. Які бувають закриті джерела міжнародної інформації ?
5. Які міжнародні договори в міжнародній інформаційній сфері ви знаєте ?
6. Яким чином регулюється діяльність транснаціональних інформаційних агентств у МІП ?

Теми рефератів:

1. Інформація як об'єкт права: поняття та ознаки.
2. Міжнародні джерела інформаційного права.
3. Суб'єкти міжнародного інформаційного права.
4. Особливості поширення інформації для використання її дітьми.

Література [1-69, 74, 81]

Тема 2. Встановлення нового інформаційного порядку

1. Зв'язок між розвитком НМЕП і НМІП.
2. Політико-юридичний та економіко-технічний аспекти нового міжнародного інформаційного порядку.
3. Принципи нового міжнародного інформаційного порядку.
4. Діяльність міжнародних організацій в напрямку розвитку концепції НМІП.

Питання для самоконтролю:

1. Які виділяють основні аспекти при встановленні НМІП?
2. Які етапи розвитку концепції НМІП Ви знаєте ?
3. Які основні положення «Великої програми III — комунікація на службі людини» ?
4. Про що йде мова в Резолюції ЮНЕСКО 21 С/4/19 від 27 жовтня 1980 р ?

5. Які Ви знаєте міжрегіональні органи співробітництва країн, що не приєдналися, в сфері інформації ?

Теми рефератів:

1. Етапи становлення та розвитку концепції НМІП.
2. Діяльність ЮНЕСКО в напрямку розвитку встановлення НМІП.
3. Встановлення НМІП в Африці.

Література [1, 12, 15, 17, 21, 37-38, 86]

Тема 3. Міжнародно-правове регулювання інформаційного суспільства

1. Регіональні та національні стратегії побудови інформаційного суспільства.
2. Туніське зобов'язання та Туніська програма для інформаційного суспільства (2005 р.).
3. Діяльність ЄКОСОР в сфері регулювання розвитку інформаційного суспільства.
4. Проблеми розвитку інформаційного суспільства в діяльності ЮНЕСКО.
5. Нормативні документи Європейського союзу та Ради Європи в сфері побудови інформаційного суспільства.

Питання для самоконтролю:

1. Які Ви знаєте концепції та моделі інформаційного суспільства ?
2. Які Ви знаєте міжнародні стратегії та програми інформаційного суспільства ?
3. Які основні положення “Хартії Глобального інформаційного суспільства” 2000 р. ?
4. Які існують напрями політики побудови інформаційного суспільства ЄС ?
5. Які основні нормативні документи ЄС в сфері розвитку інформаційного суспільства Ви знаєте?
6. Які існують напрями політики побудови інформаційного суспільства в Україні ?

Теми рефератів:

1. Теоретичні і прикладні аспекти становлення та розвитку глобального інформаційного суспільства.
2. Моделі становлення інформаційного суспільства.
3. Пан'європейська інформаційна стратегія та її основні напрями.
4. Діяльність ООН та ЮНЕСКО в сфері регулювання розвитку інформаційного суспільства.

Література [1-9, 15,18.22, 25, 29-30, 32, 37-39, 42, 45, 53, 73, 83-85, 88]

Тема 4. Діяльність міжнародних організацій в міжнародній інформаційній сфері

1. Діяльність Міжнародного союзу електрозв'язку.
2. Всесвітня метеорологічна організація.
3. Міжнародна організація морського супутникового зв'язку.
4. Діяльність НАТО у сфері інформації й комунікації.
5. Міжнародна телекомунікаційна спілка.
6. Світова організація із захисту права інтелектуальної власності.
7. Міжнародна федерація з інформації та комунікації.
8. Міжнародна асоціація по вивченню комунікації.
9. Міжнародна асоціація дослідників комунікації.

Питання для самоконтролю:

1. Коли було створено Міжнародний союзу електрозв'язку і які цілі його діяльності ?
2. Які були прийняті міжнародні документи у сфері інформації за останні 20 років НАТО ?
3. Які основні напрямки роботи Міжнародної телекомунікаційної спілки ?
4. Які основні напрямки роботи Світової організації із захисту права інтелектуальної власності ?
5. Що собою представляє Міжнародна федерація з інформації та комунікації ?

Теми рефератів:

1. Регулювання діяльності транснаціональних корпорацій (ТНК) з урахуванням розвитку міжнародних інформаційних потоків.
2. Особливості правового користування інформацією для громадян країн, що входять до Ради Європи.
3. Діяльність НАТО у сфері інформації й комунікації.
4. Особливості правового регулювання інформаційних потоків у межах СНД.
5. Програмні документи та доповіді ЮНЕСКО 2006-2007 рр.
6. Діяльність неміжурядових міжнародних організацій у сфері проблем створення, розповсюдження та одержання інформації.

Література [10-30, 33, 37-38, 45, 57, 59-69, 72, 81, 86. 88]

Тема 5. Міжнародні стандарти відносно доступу, користування та поширення інформації

1. Види інформаційних прав і свобод.
2. Розвиток концепцій права людини на комунікацію та права на приватність.
3. Класифікація обмежень, встановлених МПІ у міжнародній інформаційній сфері.
4. Європейські стандарти свободи слова.
5. Загальна характеристика законодавства України у сфері регулювання доступу до інформації та її розповсюдження.
6. Загальна характеристика законодавства Франції у сфері регулювання доступу до інформації та її розповсюдження.
7. Загальна характеристика законодавства Німеччини у сфері регулювання доступу до інформації та її розповсюдження.
8. Загальна характеристика законодавства США у сфері регулювання доступу до інформації та її розповсюдження.
9. Джерела та конституційні положення про пресу у Великобританії.
10. Загальна характеристика законодавства країн Західної Європи у сфері регулювання засобів масової інформації.
11. Загальна характеристика законодавства ФРН у сфері інформації.

12. Загальна характеристика законодавства Франції у сфері інформації.

Питання для самоконтролю:

1. Що включає в себе термін «свобода вираження» ?
2. Що включає в себе термін «право на інформацію» ?
3. Які обмеження існують в МП щодо розповсюдження інформації, яка закликає до міжрасової, етнічної та релігійної ворожнечі ? Якими міжнародними документами регулюється це питання ?
4. Які гарантії приватності під час користування мережею Інтернет визначає Положення Рекомендацій Комітету Міністрів ЄС щодо питання забезпечення приватності під час користування мережею Інтернет ?
5. Які обмеження свободи вираження існують згідно нормативних актів ЄС, РЄ та рішень ЄСПЛ ?
6. Які повноваження мають державні службовці в США згідно з Федеральним Законом США “Про свободу інформації” 1966 р. ?
7. Якими законами регулюється розповсюдження інформації у Франції ?
8. Якими законами регулюється розповсюдження інформації в ФРН та Австрії ?

Теми рефератів:

1. Історія розвитку правового регулювання інформаційних прав людини.
2. Історія розвитку правового регулювання інформаційних прав ЗМІ.
3. Розвиток на міжнародному рівні концепції права людини на комунікацію.
4. Основні принципи юридичного регулювання діяльності інформації у країнах Європи та США.
5. Сучасний стан інформаційного права в США.
6. Місце міжнародних угод про права людини в національному праві про засоби масової інформації у Великобританії.
7. Механізми саморегулювання в системі засобів масової інформації ФРН.
8. Захист джерел інформації за законодавством Франції.
9. Законодавство про пресу Європейського співтовариства.

10. Відповідність законодавства України міжнародним актам в сфері інформаційних прав людини.

Література [1-57, 59-63, 70, 72, 75-86, 93, 95, 96]

1. Положення Закону України “Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні” від 16 листопада 1992 року N 2782-XII щодо розповсюдження окремих видів інформації.
2. Положення Закону України “Про рекламу” від 3 липня 1996 року N 270/96 щодо розповсюдження окремих видів інформації.
3. Положення Закону України “Про телебачення й радіомовлення”.
4. Положення Закону України “Про Національну раду України з питань телебачення й радіомовлення” від 23 вересня 1997 року N 538/97.

Питання для самоконтролю:

1. Які законодавчі акти регулюють інформаційну сферу в Україні ?
2. Що означає термін “цензура” згідно із Законом України “Про інформацію” 1992 р. ?
3. Яка інформація відноситься до державної таємниці згідно із законодавством України ?
4. Яку інформацію не мають права друкувати мас-медіа згідно Закону України “Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні” від 16 листопада 1992 року ?
5. Які повноваження має Національну раду України з питань телебачення й радіомовлення згідно відповідного закону 1997 р. ?

Теми рефератів:

1. Законодавство України про інформаційну забезпеченість суспільства та кожної особи зв'язком.
2. Закон України "Про інформацію" та його значення дія реалізації принципів міжнародного інформаційного права.
3. Створення Інформаційного кодексу в Україні.
4. Захист честі та гідності за українським законодавством.

Література [1-57, 59-63, 70, 72, 75-86, 93, 95, 96]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

Міжнародно-правове регулювання обігу окремих видів інформації та інформаційна безпека

Тема 6. Міжнародно-правовий захист особистих даних

1. Основні положення Декларації “Про транскордонні потоки даних” ОЕСР 1985 р.
2. Основні положення Рекомендації Ради ОЕСР “Про Керівні принципи щодо безпеки інформаційних систем” 1992 р.
3. Основні положення Рекомендації “Про Керівні принципи щодо політики у галузі криптографії” 1997 р. ОЕСР.
4. Основні положення Декларації “Про захист приватності в глобальних мережах” ОЕСР 1998 р.
5. Основні положення Резолюції ЄС "Про захист прав індивідів стосовно технічного розвитку й обробки даних" 1979 р.
6. Основні положення Директиви ЄС “Про захист фізичних осіб стосовно автоматизованої обробки персональних даних та безперешкодного руху цих даних” від 24 жовтня 1995 р.
7. Основні положення Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи R(94) 13 від 22 листопада 1994 р. «Про заходи для забезпечення транспарентності (прозорості) засобів масової інформації» та Додатку до неї.
8. Практика Європейського суду з прав людини у сфері захисту інформаційних прав людини.

Питання для самоконтролю:

1. На що повинні бути спрямовані національні положення країн-учасниць ОЕСР у сфері захисту приватності відповідно до Керівних принципів щодо безпеки інформаційних систем 1992 р. ?

2. На регламентування яких прав користувачів спрямовані принципи, що містяться в Керівних принципах щодо політики у галузі криптографії 1997 р. ОЄСР ?
3. На чому робиться акцент у Резолюції ЄС "Про захист прав індивідів стосовно технічного розвитку й обробки даних" 1979 р. ?
4. Яка інформація повинна надаватись суб'єктові даних відповідно до директиви ЄС "Про захист фізичних осіб стосовно автоматизованої обробки персональних даних та безперешкодного руху цих даних" від 24 жовтня 1995 р. ?
5. Про що йде мова в керівному принципі №4 Додатку до Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи R(94) 13 від 22 листопада 1994 р. «Про заходи для забезпечення транспарентності (прозорості) засобів масової інформації» ?

Теми рефератів:

1. Положення міжнародних актів відносно доступу до інформації про фізичних осіб.
2. Застосування статті 10 Європейської конвенції в практику Європейського суду по правам людини.
3. Захист чести та гідності за українським законодавством.
4. Проблема захисту особистих даних в Україні.

Література [2, 12-16, 20, 25, 28, 31, 37-39, 40, 49, 56, 61, 62, 65-67, 69, 80, 91]

Тема 7. Міжнародні стандарти доступу населення до екологічної інформації

1. Основні положення Орхуської конвенції "Про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля" 1998 р.
2. Види та джерела екологічної інформації.
3. Реалізація суб'єктивного права на екологічну інформацію.

4. Нормативно-правове забезпечення захисту права громадян на екологічну інформацію в США.
5. Нормативно-правове забезпечення захисту права громадян на екологічну інформацію у Франції.
6. Нормативно-правове забезпечення захисту права громадян на екологічну інформацію в Росії.
7. Нормативно-правове забезпечення захисту права громадян на екологічну інформацію в Україні.

Питання для самоконтролю:

1. За яких умов державними органами може бути відмовлено у запиті про надання екологічної інформації відповідно до Орхуської конвенції 1998 р.?
2. Які основні джерела екологічної інформації ?
3. Які гарантії доступу населення до екологічної інформації існують в США?
4. Які нормативні акти регулюють захист права громадян на екологічну інформацію у Франції ?
5. Хто може звертатись до суду за захистом екологічних прав відповідно до законодавства Росії ?
6. Які нормативні акти регулюють захист права громадян на екологічну інформацію в Україні ?
7. Які норми Цивільного кодексу України регулюють захист права громадян на екологічну інформацію ?

Теми рефератів:

1. Захист права громадян на екологічну інформацію : міжнародні стандарти.
2. Модельний закон СНД про доступ до екологічної інформації 1997 р. та законодавство України в цій сфері.
3. Основні положення Угоди про інформаційне співробітництво у сфері екології та охороні оточуючого середовища (СНД) 1998 р.

Література [19, 41, 77, 82]

Тема 8. Інформаційна безпека в міжнародній інформаційній сфері

1. Види національної інформаційної безпеки.
2. Типи інформаційних війн.
3. Перспективи вступу України до інформаційного суспільства та інформаційна безпека нашої держави.
4. Стан та перспективи розвитку державної інформаційної безпеки в Україні.
5. Діяльність ООН в сфері розвитку міжнародної інформаційної безпеки.
6. Діяльність НАТО в сфері розвитку міжнародної інформаційної безпеки.
7. Діяльність ОБСЄ в сфері розвитку міжнародної інформаційної безпеки.
8. Діяльність ОЕСР в сфері розвитку міжнародної інформаційної безпеки.
9. Основні положення Концепції інформаційної безпеки держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав у військовій сфері від 4 червня 1999 р.

Питання для самоконтролю:

1. Які є види інформаційних загроз та інформаційної зброї ?
2. Що означає термін “інформаційне суспільство” та які перспективи вступу України до нього ?
3. Якими нормативними актами регулюється інформаційна безпека в Україні ?
4. Якими нормативними актами регулюється державна інформаційна безпека в Україні ?
5. Які напрями інформаційної безпеки розвиває ОБСЄ ?
6. Які напрями інформаційної безпеки розвиває НАТО ?
7. Які джерела загроз державній інформаційній безпеці виділяє Концепція інформаційної безпеки держав-учасниць СНД у військовій сфері від 4 червня 1999 р. ?

Теми рефератів:

1. Стан та перспективи розвитку національної інформаційної безпеки України.

2. Гарантії інформаційного суверенітету України.
3. Поняття державної безпеки в інформаційній сфері.
4. Поняття інформаційної безпеки людини та суспільства.
5. Інституційний механізм державної інформаційної безпеки.
6. Державна інформаційна безпека та інформаційні війни.
7. Концепції державної інформаційної безпеки в різних країнах світу.
8. Державна таємниця та доступ до урядової інформації у Великобританії.

Література [1-32, 36-38, 40, 43-47, 49, 59-71, 77, 80, 82, 87, 90, 98]

Тема 9. Інтернет та його правове регулювання

1. Законодавство розвинутих західних країн про регулювання мережі Інтернет.
2. Найбільш поширені правопорушення в мережі Інтернет.
3. Правове регулювання користування мережею Інтернет у країнах Сходу.
4. Міжнародна система освіти за допомогою Інтернет.
5. Стан розвитку правового регулювання Інтернет в Україні.

Питання для самоконтролю:

1. Якими правовими актами передбачено покарання за комп'ютерні злочини в Іспанії, Франції та Італії ?
2. Відповідальність за які правопорушення, пов'язані з комп'ютерами, передбачено Кримінальним кодексом Швеції ?
3. Відповідальність за які правопорушення, пов'язані з комп'ютерами, передбачено Кримінальним кодексом та Німеччини ?
4. Якими нормативними документами регулюється розповсюдження інформації в мережі Інтернет на території України ?
5. Якими міжнародними актами регулюється діяльність в Інтернет ?

Теми рефератів:

1. Поняття Інтернету та проблема його правового регулювання.
2. Досвід різних держав щодо регулювання Інтернету.
3. Правове регулювання Інтернету в Україні.

4. Правове регулювання діяльності абонентів мережі Інтернет, серверних центрів тощо.
5. Відповідальність за порушення правил користування мережею кіберпростору.
6. Внутрішньодержавне законодавство про використання засобів спілкування, в тому числі і новітніх інформаційних технологій.
7. Юридична відповідальність за порушення авторського права та злам комп'ютерних програм в Інтернет за законодавством України.

Література [8-10, 22, 25, 28, 31, 32, 34, 35, 38, 39, 48-51, 53, 58, 66-69, 71, 80, 82, 89, 94, 97]

Тема 10. Міжнародне регулювання супутникового теле- та радіомовлення

1. Напрями міжнародно-правового регулювання супутникового зв'язку.
2. Діяльність ІНТЕЛСАТ та ІНМАРСАТ в сфері регулювання супутникового зв'язку.
3. Діяльність ЄВТЕЛСАТ в сфері регулювання супутникового зв'язку.
4. Регулювання супутникового теле- та радіомовлення в рамках ГАТТ/СОТ.
5. Правове регулювання супутникового теле- та радіомовлення в ЄС.
6. Правове регулювання супутникового теле- та радіомовлення в РФ.

Питання для самоконтролю:

1. Які Ви можете назвати напрями міжнародно-правового регулювання супутникового зв'язку ?
2. Чим відрізняється політика ЄС від політики РФ в сфері регулювання супутникового зв'язку ?
3. Які організації безпосередньо займаються регулюванням супутникового зв'язку ?
4. В чому полягають особливості регулюванням супутникового зв'язку в рамках ГАТТ/СОТ ?
5. Які директиви ЄС в сфері регулюванням супутникового зв'язку Ви можете назвати ?

6. Які встановлені міжнародні стандарти для використання геостаціонарної орбіти та радіочастотного спектру ?

Теми рефератів:

1. Міжнародне співробітництво з використання телекомунікаційних ресурсів для боротьби зі стихійними лихами.
2. Режим використання геостаціонарної орбіти та радіочастотного спектру. Цифрове телебачення (ВРК-2012).
3. Положення Додатку до ГАТС щодо телекомунікацій.
4. Організаційно-правова основа діяльності МСЕ та регіональних співдружностей зв'язку.

Література [10, 11, 23, 33, 43, 57, 81, 82, 86]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

ОСНОВНА:

1. Конституція України /<http://www.rada.gov.ua>.
2. Закон України “Про інформацію” від 2 жовтня 1992 р. /<http://www.rada.gov.ua>.
3. Закон України “Про основи національної безпеки України” 19.06.2003 р. /<http://www.rada.gov.ua>.
4. Закон України “Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні” від 16 листопада 1992 р. /<http://www.rada.gov.ua>.
5. Закон України “Про зв'язок” від 16 травня 1995 р. /<http://www.rada.gov.ua>.
6. Закон України “Про телебачення і радіомовлення” від 21 грудня 1993 р. /<http://www.rada.gov.ua>.
7. Указ Президента України "Про деякі заходи відносно захисту інтересів держави в інформаційній сфері" /<http://www.rada.gov.ua>.
8. Указ Президента “Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні” від 31 липня 2000 р. /<http://www.rada.gov.ua>.

9. Указ Президента “Про додаткові заходи щодо безперешкодної діяльності засобів масової інформації, дальшого утвердження свободи слова в Україні” від 9 грудня 2000 р. /<http://www.rada.gov.ua>.
10. Брюссельська конвенція про розповсюдження сигналів, які несуть програми, що передаються через супутники, 1974 р.
11. Декларація ООН про заборону пропаганди війни й мілітаризму.
12. Декларація про транскордонні потоки даних ОСЄР 1985 р.
13. Загальна декларація прав людини 1948 р.
14. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1966 р.
15. Міжнародна конвенція електрозв'язку (у редакції 1991 р.).
16. Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод 1950 р.
17. Європейська конвенція про транскордонне телебачення 1989 р.
18. Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства 2000 р.
19. Орхуська конвенція Про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля 1998 р.
20. Конвенція Ради Європи про захист особистості у зв'язку з автоматичною обробкою персональних даних 1981 р.
21. Угода про полегшення міжнародних обмінів візуальними й звуковими матеріалами освітнього, наукового і культурного характеру 1949 р. під егідою ЮНЕСКО.
22. Угода про співробітництво в області інформації 1992 р. (СНД)
23. Резолюція ГА ООН 37/92 від 10 грудня 1982 р. про принципи використання державами штучних супутників Землі для міжнародного безпосереднього телевізійного мовлення.
24. Резолюція № 2 4-ї Європейської конференції міністрів з політики в області засобів масової інформації «Журналістські свободи та права людини» 1994 р.
25. Резолюція № 1 Європейської конференції міністрів з політики в області засобів масової інформації «Вплив нових комунікаційних технологій на права людини і демократичні цінності» 1997 р.
26. Заява 4-ї Європейської конференції міністрів з політики в області засобів масової інформації «Про порушення журналістських свобод» 1994 р.

- 27.Резолюція 820 (1984) Парламентської асамблеї Ради Європи «Про відносини парламентів держав із засобами масової інформації» 1984 р.
- 28.Рекомендації Комітету Міністрів ЄС щодо питання забезпечення приватності під час користування мережею Інтернет.
- 29.Рішення про Концепцію формування інформаційного простору СНД 1996 р.
- 30.Статут Міжнародного союзу електров'язку 1994 р.
- 31.*Бачило И.Л., Лопатин В.Н., Федотов М.А.* Информационное право. Учебник // Санкт-Петербург. Юридический центр Пресс. 2001 г.
- 32.*Беляков К.* Організаційно-правові проблеми формування державної інформаційної політики України // Право України 2004. – № 10. – С. 16-19.
- 33.*Зернецька О. В.* Нові підходи ООН у галузі комунікацій. ООН у системі міжнародних відносин. — К., 1995.
- 34.*Герцева Е.Н.* Проблемы квалификации недобросовестного использования доменных имен в Интернете. // Законодательство, выпуск № 11, 2000. С. 47.
- 35.*Демьянова К.* Интернет – средство массовой информации? // Законодательство, выпуск № 9, 2000. С. 45.
- 36.*Кісілевич-Чорнойван О.М.* Інформаційна безпека та міжнародна інформаційна безпека : проблема визначення понять // Юриспруденція : теорія і практика. — 2009.— № 8. — С. 11-18.
- 37.*Кісілевич-Чорнойван О.М.* Сучасні тенденції розвитку системи міжнародного права (міжнародного інформаційного права) : Дис... на здоб. наук.ступ. д-ра філософії в галузі права / МКА; МАУП; Між нар. відкр. ун-т. — К., 2009. — 227 с.
- 38.*Кісілевич-Чорнойван О.М.* Міжнародне інформаційне право. Навч. посіб. — К.: МАУП, 2011. — 150 с.
- 39.*Копылов В.А.* Информационное право. Учебник. – 2-е изд., перераб. и доп.– М.: Юристъ, 2003. (1, 5,
- 40.*Кормич.* Інформаційна безпека. Організаційно-правові основи. – К., 2004.
- 41.*Краснова М. В.* Гарантії реалізації прав громадян на екологічну інформацію.— К., 1999.
- 42.*Кушакова-Костицька Н.* Від свободи слова — до інформаційного суспільства // Право України. – 2004. – № 7. – С. 129-133.

43. *Литвиненко О. В.* Інформаційна безпека Європи: Конспект лекцій до курсу лекцій для студ. спец. "Міжнародна інформація" спеціалізації "Європейські комунікації" / Київський ун-т ім. Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин. — К., 1999. — 61с.
44. *Литвиненко О.В.* Інформаційні впливи та операції. Теоретико аналітичні нариси. Монографія. — К.: НІСД, 2003. — 240 с.
45. *Макаренко Є. А.* Європейська інформаційна політика. — К.: Наша культура і наука, 2000. - 368 с.
46. *Макаренко Є. А., Рижиков М. М., Ожєван М. А., Головченко В. І., Гондюл В. П.* Міжнародна інформаційна безпека: сучасні виклики та загрози. — К. : Центр вільної преси, 2006. — 916 с.
47. *Мак-Брейд Г.* Багато голосів — один світ. Міжнародна комісія з вивчення проблем комунікацій. Заключна доповідь: Пер. з англ. — Париж, 1997.
48. *Наумов В.Б.,* Право и Интернет : Очерки теории и практики. — М: Книжный дом "Университет", 2002. -432 с.
49. Основи інформаційного права України: Навч. посіб. / *В.С. Цимбалюк, В.Д. Гавловський, В.В. Гриценко* та ін.; За ред. *М.Я. Швеця, Р.А. Калюжного* та *П.В. Мельника*. — К.: Знання, 2004. — 274 с
50. *Пазюк А.В.* Права людини та Інтернет.— К.: МГО, 2003.
51. *Петровский С.* Правовое регулирование оказания интернет-услуг.// Российская юстиция, выпуск 5, май 2001. С. 63.
52. *Почепцов Г. Т.* Теорія комунікацій. — К., 1996.
53. Право и информатизация общества // під ред. *В.С. Цимбалюк*. — М., 2002.
54. *Прайс М.* Право СМИ в США: эволюция или революция? ЗиП СМИ, 1995, № 6 /10/. С. 1.
55. Современное право средств массовой информации в США / под ред. *А. Рихтера*. - М.: Право и СМИ. 1997. - 256 с.
56. *Туманов В.А.* Материалы о рассмотрении дел в Европейском суде. Государство и право. 1993, № 4. С. 54-56.
57. *Колосов Ю.М., Кузнецов В.И.* Международное право. Учебник. Москва. Международные отношения. 1996 г.
58. *Штефан О.* Авторське право та сучасні комп'ютерні технології // Право України. — 2005. — № 2. — С. 99-102.

ДОДАТКОВА:

59. Декларація ЮНЕСКО про основні принципи, які торкаються вкладу засобів масової інформації у зміцнення миру і міжнародного взаєморозуміння, в розвиток прав людини і в боротьбу проти расизму, апартеїду й підбурювання до війни 1978 р.
60. Декларація ООН про розповсюдження серед молоді ідеалів миру, взаємної поваги й взаєморозуміння між народами 1965 р.
61. Декларація про захист приватності в глобальних мережах ОЕСР 1998 р.
62. Директива ЄС про захист фізичних осіб стосовно автоматизованої обробки персональних даних та безперешкодного руху цих даних від 24 жовтня 1995 року.
63. Резолюція ГА ООН 110 (II) про заборону пропаганди війни від 3 листопада 1947 р.
64. Резолюція ЮНЕСКО від 8.11.1985 р. №230/13.1
65. Резолюцію ЄС "Про захист прав індивідів стосовно технічного розвитку й обробки даних" 1979 р.
66. Рекомендації Комітету Міністрів ЄС щодо питання забезпечення приватності під час користування мережею Інтернет.
67. Рекомендація про Керівні принципи щодо безпеки інформаційних систем Ради ОЕСР 1992 р.
68. Рекомендація про Керівні принципи щодо політики у галузі криптографії 1997 р. ОЕСР.
69. Модельний контракт на забезпечення еквівалентного захисту персональних даних у контексті питання транскордонних потоків даних Європейських Співтовариств і Міжнародної Торгової Палати 1992 р.
70. Американское диффамационное право и судопроизводство. Обзор законодательства и практики судебной защиты чести и достоинства в США // Бюллетень «ЗИП СМІ», випуск 12 /28/, 1996, декабрь. С. 11-13.
71. *Антонюк А.О.* Основи захисту інформації в автоматизованих системах. – К., 2003.
72. *Берестнев.* Распространение решений Европейского суда по правам человека. // Российская юстиция, выпуск 3, март 2001. С. 16.
73. *Бизоньо П., Пачи А.* Европейское сообщество и роль информации: цели, исследовательские программы и деятельность в 1994-1998 гг. — М., 1999.

74. *Богуславский М.М.* Международное частное право. Москва. Юрист. 2001 г.
75. *Власихин В.* Миллер против Калифорнии. // Эротика и порнография в решениях Верховного суда США // Российская юстиция, выпуск 5, май 2001. С. 74
76. *Глашев А.А.* Европейский суд по правам человека: порядок подачи и рассмотрения жалоб. // Законодательство, выпуск № 6, 2000. С. 32.
77. *Голдберг С.* Доступність інформації для громадськості: Доповідь про свободу. — Вашингтон, 1995.
78. *Гонцяж Я., Гнидюк Н.* Свобода інформації та виконавча гілка влади. — К., 2002.
79. *Д'Арсі Ж.* Право на комунікацію: Пер. з фр. — Париж, 1980.
80. *Законы и практика средств массовой информации в Европе, Америке, Австралии (сравнительный анализ законодательных актов в 11 демократических странах мира).* — М., 1997.
81. *Ермишина Е. В.* Международный обмен информацией: Правовые аспекты. — М., 1989.
82. Інформаційне законодавство : Збірник законодавчих актів : У 6 т. / За заг. ред. *Ю.С. Шемшученка, І.С. Чижя.* — Т. 4. Інформаційне законодавство країн Європи і Азії. — К.: “Юридична думка”, 2005. — 384 с.
83. Інформаційне суспільство — виклик для Європи: Матеріали V наради Комітету Міністрів Ради Європи у галузі інформації та комунікацій, 11-12 грудня 1997 р., Греція, Салоніки // Політика і час. 1998. — №2. — С 87-110.
84. Інформаційна політика країн світу
<http://www.dwinfoserver.com/otto/highway.shtml>
85. Інформаційна політика регіонів та країн світу
<http://www.unesco.org/webworld/observatory/index.shtml>
86. *Кашлев Ю. Б.* Массовая информация и международные отношения. — М., 1981.
87. *Кісілевич-Чорнойван О.М.* Норми міжнародного інформаційного права в сфері протидії інформаційному тиску : міжнародні та європейські аспекти // Матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції «Становлення і розвиток української державності: історія, сучасність, зарубіжних досвід», м. Київ, МАУП, 6 листопада 2014 р. — С. 258-261.

88. Концептуальные подходы и основные направления по формированию информационного пространства государств-участников СНГ. – Минск, 1995.
89. *Лісовий В.* “Комп’ютерні злочини : питання кваліфікації” // Право України. – 2002. – № 2. – С. 86-91.
90. *Лопатин В.Н.* Информационная безопасность России: Человек. Общество. Государство / Санкт-Петербург, Фонд «Университет». 2000.
91. *Пазюк А.В.* Захист прав людини стосовно персональних даних : Міжнародні стандарти.– К .: МГО, 2000.
92. *Поздняков А.И.* Информационная безопасность личности, общества, государства. Военная мысль, 1993, №10, с. 13-18.
93. *Пшеничный Г.М., Хруль В.М.* Правовые и этические нормы журналистской деятельности в документах / М.: Центр «Право и СМИ», 1998 (Журналистика и право; Выпуск 11).
94. Труды по интеллектуальной собственности, Том 2 /Актуальные проблемы информационного права. Материалы научно-практической конференции // Москва, 2000.
95. Федеральный закон США об открытости правительства, пер. А. Рихтера. ЗиП СМИ, выпуск 2 /19/, 1996, февраль. С. 5-7.
96. *Энтин М. Л.* Правовое регулирование прессы за рубежом. — М., 1992.
97. *Якушев М.В.* Как «отрегулировать» Интернет? // Законодательство, выпуск № 9, 2000. С. 49.
98. *Ярочкин В. И.* Информационная безопасность: Учеб. для студ. вузов, обуч. по гуманит. и соц.-экон. спец. — М. : Фонд Мир, 2003. — 640с.